

Aan
De minister van Financiën, Economische Zaken en Cultuur

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999)4619081

Adres kantoor Sint Maarten
Frontstreet 26
Convent Building
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331

Adres kantoor Aruba
L.G. Smith Boulevard 68
La Piccola Marina
Oranjestad, Aruba
Telefoon (+297) 5832800

Contactpersoon	Telefoonnummer
Cluster Aruba	+5999 4619081
Datum	E-mail
2 september 2019	info@cft.cw
Ons kenmerk	Uw kenmerk
Cft 201900115	
Pagina	Bijlage
1/8	-
Onderwerp	
Reactie op de tweede uitvoeringsrapportage 2019 Aruba	

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Geachte mevrouw Ruiz-Maduro,

Conform artikel 17 lid 1 van de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (LAft) ontving het College Aruba financieel toezicht (CAft) op 12 augustus jl. van Aruba tijdig de uitvoeringsrapportage (UR) over het tweede kwartaal van 2019. Hierbij ontvangt u de reactie van het CAft op de tweede UR, waarvan een afschrift aan de minister-president en aan de Staten is gestuurd.

Toetsingskader

Het samenwerkingsprotocol Aruba-Nederland 2019-2021 van 22 november 2018 geeft een inkadering van het pad richting solide, transparante en houdbare overheidsfinanciën van Aruba. Voor de toetsing van de tweede UR 2019 leiden de afspraken uit het protocol ertoe dat:

- Het financieringssaldo van de collectieve sector in het jaar 2019 maximaal -0,5 procent van het bbp mag bedragen.
- De personeelslasten (inclusief werkgeversbijdragen) in het jaar 2019 maximaal AWG 479 miljoen mogen bedragen. Er zal gestuurd worden op een nominale daling in de personeelslasten in de periode 2019-2021.
- Indien er sprake is van meevallers ten tijde van een financieringstekort, komen deze volledig (100 procent) ten gunste van de tekortreductie. Indien er sprake is van tegenvallers dienen deze binnen het uitgavenkader gecompenseerd te worden.
- Aruba zal toewerken naar het verkrijgen van een accountantsverklaring over de financiële verantwoording 2020 in overeenstemming met een financieel stelsel voor bijzondere doeleinden.

Over de stand van zaken met betrekking tot het lopende hoor- en wederhoortraject naar aanleiding van de eerste UR zal Aruba apart worden geïnformeerd. Relevant daarbij is ook dat er nog een discussie gaande is tussen Aruba en de Staatsecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties (BZK) over de interpretatie van de norm voor personeelslasten van AWG 479 miljoen uit het protocol.

Oordeel bij de tweede UR

Op basis van de tweede UR constateert het CAft dat de realisatie van het Land in enge zin in lijn is met de begroting. De begrote resultaten van de andere entiteiten van de collectieve sector laten een afwijking zien ten opzichte van de vastgestelde begroting en de eerste UR. De huidige verwachting van Aruba is dat het financieringssaldo van de gehele collectieve sector over 2019 uitkomt op een tekort van AWG 19,5 miljoen, hetgeen overeenkomt met een tekort van 0,4 procent van het bbp¹. Op basis hiervan is de verwachting dat aan de overeengekomen norm van een maximaal tekort van 0,5 procent van het bbp zal worden voldaan. Overigens constateert het CAft wel risico's bij de dividend- en belastinginkomsten, welke actief gemanaged moeten worden.

Het verwachte financieringssaldo over 2019 van de collectieve sector is ten opzichte van de eerste UR bijgesteld vanwege een verbeterde prognose van de Algemene Ziektekosten Verzekering (AZV). De wijziging van het verwachte tekort van de AZV, van AWG 24,9 miljoen in de eerste UR naar AWG 7,6 miljoen, komt voort uit een meer nauwkeurige wijze van prognosticeren die tot stand is gekomen in samenwerking met de belastingdienst (DIMP). Het CAft vraagt u aandacht te blijven houden voor de ontwikkeling van het financieel resultaat van de AZV. In de tweede UR wordt vermeld dat de kortlopende schulden toenemen als gevolg van het aanmelden door de AZV van een tekort over 2018 van AWG 12,4 miljoen. De AZV verdient ook om deze reden de aandacht van het Land. Het CAft heeft u gevraagd in te gaan op de stijgende zorgkosten in de afgelopen jaren en aan te geven hoe u daar in het kader van duurzame overheidsfinanciën mee omgaat. De minister-president heeft op 7 juni jl. in haar reactie op de aanbevelingen van het CAft op eerste UR² laten weten dat een doorlichting van de AZV zal plaatsvinden. Het CAft vraagt u om in de derde UR informatie op te nemen over de eerste resultaten van de beleidsdoorlichting.

Op basis van de voortgangsrapportage Monitoring Personeelslasten Land (MPL) lijken de personeelslasten van het Land exclusief de personeelslasten van het IBSCP op AWG 478,5 miljoen uit te komen. Vanuit het IBSCP is in de eerste helft van 2019 AWG 1,2 miljoen aan personeelslasten besteed. De begroting van dit fonds biedt de ruimte voor een resterende besteding aan personeelslasten van AWG 3,4 miljoen in 2019. In de begroting van het Land is voor 2019 nog rekening gehouden met extra voeding vanuit de Landsbegroting van het IBSCP voor AWG 18,5 miljoen. Met deze aanvullende voeding kan mogelijk aanvullende budgettaire ruimte voor de personeelslasten binnen het IBSCP gevormd worden.

¹ Bij toetsing aan de tekortnorm wordt vooralsnog uitgegaan van het bbp gebaseerd op de Nationale Rekeningen 2011 van het CBS. Op basis van de geactualiseerde Nationale Rekeningen t/m 2017 van het CBS en de groeiramingen van de CBA voor 2018 en 2019 zou het financieringstekort van de collectieve sector uitkomen op 0,3% (bbp: AWG 5.871 miljoen).

² Kenmerk: BMFECI4573Ii9

Het CAft beschouwt de personeelslasten gefinancierd uit het IBSCP als personeelslasten van het Land. Dit betekent dat de begroting van Aruba in 2019 niet voldoet aan de personeelslastennorm uit het protocol. Aan de aanbevelingen van het CAft op dit punt, heeft Aruba tot op heden geen gehoor gegeven.

Het MPL geeft onderbouwing voor de verwachte realisatie van de personeelslasten in 2019. Dit doet het voornamelijk op basis van een analyse van de realisatie tot en met juni 2019, gerelateerd aan het historische verloop van de personeelslasten gedurende het begrotingsjaar. Het MPL geeft beperkt inzicht in de mate waarin de zeven beheersmaatregelen uit het Beleidsplan Verlaging Personeelslasten (BVP) bijdragen aan het realiseren van de personeelslastennorm in 2019. Het geeft geen aanvullend inzicht in de wijze waarop en de mate waarin de beheersmaatregelen leiden tot het meerjarig realiseren van de overeengekomen personeelslastennorm. Het CAft concludeert dat het MPL een stap zet in de onderbouwing van de verwachte realisatie van de personeelslasten in 2019 maar dat het MPL het BVP nog onvoldoende toelicht en actualiseert.

Het CAft heeft u op basis van de eerste UR verzocht om inzicht te verschaffen in de stappen die gezet dienen te worden om te komen tot een accountantsverklaring over de financiële verantwoording 2020. Uit de tweede UR blijkt dat er een aantal nulmetingen is aangekondigd of zich in een afrondende fase bevindt. Het CAft vraagt u om in de derde UR 2019 een tijdsplanning op te nemen waarmee de voortgang van deze afspraak uit het protocol gemonitord kan worden.

Het Land heeft het CAft op 19 augustus jl. een integraal belastinghervormingsplan (BHP) aangeboden. In het plan ziet het CAft dat fase 1, bestaande uit het aanpassen van de grondbelasting, loonbelasting, inkomstenbelasting en de BBO/BAVP/BAZV, conform planning per 1 januari 2019 is geïmplementeerd. De tariefsverhoging van de accijnzen op tabak en alcohol uit fase 2 (gepland per 1 juli 2019) is reeds per 1 januari 2019 ingevoerd. De accijns op water met toegevoegde suiker is nog niet ingevoerd en volgens het BHP uitgesteld. Het CAft signaleert het risico van het niet realiseren van de hiermee samenhangende geraamde opbrengsten in de begroting 2019 van AWG 16,7 miljoen en vraagt u hiervoor dekking te vinden in de begroting.

In de tweede UR zijn de te verwachten mee- en tegenvallers niet expliciet benoemd. Om toepassing van de geldende begrotingsregels te kunnen toetsen verzoekt het CAft hierover expliciete informatie te verstrekken in de aangekondigde najaarsnota.

Toelichting

Middelen

De middelenrealisatie over het eerste halfjaar bedraagt AWG 729 miljoen hetgeen gelijk is aan 51,2 procent van de gehele middelenbegroting van AWG 1.422,6 miljoen. Zowel de directe als de indirecte belastingen ontwikkelen zich in het eerste halfjaar in lijn met het seizoenspatroon van de afgelopen jaren. Een overzicht van de belastingen is opgenomen in tabel 1.

Binnen de directe belastingen is voor de loonbelasting AWG 18,5 miljoen begroot voor verschillende typen invorderingsacties. De opbrengst van deze invorderingsacties aan het eind van het tweede kwartaal bedraagt slechts AWG 3,6 miljoen, hetgeen gelijk is aan 19 procent van de raming. Het is van belang dat Aruba de rest van het jaar extra inzet op de invorderingsacties om de begrote baten uit deze belastingsoort alsnog te realiseren. Het CAft vraagt Aruba daarover in de derde UR te rapporteren. De grondbelasting laat een realisatie van 34,5 procent in het tweede kwartaal zien. Dit realisatiepercentage is verhoogd ten opzichte van het eerste kwartaal. De op het seizoenspatroon achterblijvende realisatie wordt veroorzaakt door de vertraagde uitvaardiging van de kohieren. Het Land verklaart in de tweede helft van het jaar de inhaalslag te vervolgen. Het CAft vraagt Aruba daarover in de derde UR te rapporteren. Door de tijdelijke verlaging van het tarief van de dividendbelasting van 25 procent naar 10 procent in het jaar 2019 is tot en met het tweede kwartaal meer dividendbelasting ontvangen dan voor heel 2019 was begroot. Deze tijdelijke tariefsverlaging was ten tijde van het opstellen van de begroting nog onbekend. Overigens moet erop gewezen worden dat als gevolg hiervan de meerjarige raming wellicht naar beneden moet worden bijgesteld.

Tabel 1

<i>AWG x 1.000</i>	Begroting 2019	Realisatie 1e UR 2019	Realisatie 2e UR 2019	Begrotings- uitputting
Directe belastingen				
Loonbelasting	277.800	72.445	63.881	49,1%
Winstbelasting	188.000	9.179	86.607	51,0%
Grondbelasting	66.000	3.551	19.219	34,5%
Overig	56.600	32.573	17.524	88,5%
<i>Subtotaal</i>	<i>588.400</i>	<i>117.748</i>	<i>187.231</i>	<i>51,8%</i>
Indirecte belastingen				
Invoerrechten	199.660	43.380	44.252	43,9%
Overig	414.226	106.193	100.748	50,0%
<i>Subtotaal</i>	<i>613.886</i>	<i>149.573</i>	<i>145.000</i>	<i>48,0%</i>
Totaal	1.202.286	267.321	332.231	49,9%

Binnen de indirecte belastingen hebben de invoerrechten AWG 87,6 miljoen aan inkomsten gegenereerd in het eerste halfjaar. De inkomsten van de invoerrechten over het tweede halfjaar zijn positiever dan het seizoenpatroon. Onder de totaal begrote invoerrechten van AWG 199,6 miljoen is een raming van AWG 16,7 miljoen opgenomen voor accijns op water met toegevoegde suiker. Gepland was om deze accijnssoort per 1 juli 2019 in te voeren, dit zal volgens het BHP in 2019 niet meer geschieden. Er zal compensatie moeten worden gevonden voor de AWG 16,7 miljoen opbrengsten die hiervoor in 2019 nog begroot zijn.

Bij de overige inkomsten (de niet-belastingopbrengsten) is het voor de dividendopbrengsten van belang dat de toegezegde dividenduitkeringen ook gerealiseerd worden in het jaar 2019. Specifiek vraagt het CAft aandacht voor de begrote dividendinkomsten van RdA (AWG 14 miljoen). Zo nodig dient hiervoor compensatie binnen de begroting gevonden te worden. Het CAft vraagt u hier in de najaarsnota specifieke aandacht aan te besteden. Het CAft onderschrijft het belang van een vastgesteld dividendbeleid. Indien een concept landsverordening beschikbaar is ontvangt het CAft graag inzage hierin.

Kosten

De kosten lopen in het eerste halfjaar vrijwel op schema. De kostenrealisatie over het eerste halfjaar bedraagt AWG 668,9 miljoen hetgeen gelijk is aan 46,9 procent van de gehele kostenbegroting van AWG 1.427,0 miljoen. De rentelasten over het eerste halfjaar bedragen AWG 118,2 miljoen, circa 51 procent van de in de begroting 2019 opgenomen rentelasten van AWG 232,3 miljoen. De uitputting van de rentelasten is conform seizoenspatroon.

Interim Begrotingsfonds Sociaal Crisisplan

Uit het bestedingsoverzicht over het tweede kwartaal blijkt dat het IBSCP voor AWG 4,6 miljoen is uitgeput hetgeen overeenkomt met 25 procent van de gehele IBSCP begroting van AWG 18 miljoen. In de begroting van het IBSCP is AWG 4,7 miljoen gereserveerd voor personeelslasten. Tot en met het tweede kwartaal is AWG 1,4 miljoen besteed. Het CAft constateert dat de besteding van de IBSCP-middelen achterblijft. Het IBSCP is ingesteld van 1 augustus 2018 tot en met 31 december 2019.

In eerdere berichten heeft het CAft aangegeven dat de norm van AWG 479 miljoen geldt voor de personeelslasten zoals opgenomen in de vastgestelde begroting 2019 en de personeelslasten van het IBSCP. Met dit uitgangspunt, de begrote personeelslasten in de Landsbegroting van AWG 478,6 miljoen en de begrote personeelslasten in de begroting van het IBSCP van AWG 4,7 miljoen, voldoet de begroting van Aruba in 2019 niet aan de personeelslastennorm van AWG 479 miljoen.

De vernieuwde voortgangsrapportage op uitvoering van het BVP, het MPL, is als bijlage bij de tweede UR ontvangen. Het MPL verklaart met name historische gebeurtenissen maar het geeft onvoldoende aanvullend inzicht in de inzet en concrete opbrengst van de beheersmaatregelen uit het BVP. In hoeverre de beheersmaatregelen leiden tot het meerjarig voldoen aan de personeelslastennorm kan onvoldoende worden getoetst door het CAft. Het CAft onderschrijft het belang om het geactualiseerde BVP te ontvangen zoals toegezegd door de minister van Financiën, Economische Zaken en Cultuur in de brief van 27 juni jl.³ Een onderzoek door het CAft naar het beperken van de overwerkkosten bij de uitvoerende diensten bevindt zich momenteel in een afrondende fase. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen concrete handvatten bieden om de onderbouwing en daarmee de effectiviteit (van een deel) van het BVP te vergroten.

³ Kenmerk: MinFec-19/4573

Kapitaaldienst

De kapitaaldienst van het Land in enge zin noteert een positief resultaat van AWG 10,5 miljoen over het eerste halfjaar van 2019. De ontvangsten van AWG 21,2 miljoen zijn grotendeels het gevolg van vrijgekomen afschrijvingen (AWG 18,0 miljoen). De uitgaven van AWG 10,7 miljoen bestaan voornamelijk uit verstrekte studieleningen voor AWG 6,0 miljoen.

Collectieve sector

De collectieve sector van Aruba is voor de jaren 2019 en 2020 nog niet vastgesteld. Het Land heeft op 15 augustus jl. een voorstel gedaan voor de vaststelling van de collectieve sector aan het ministerie van BZK. De samenstelling van de collectieve sector van Aruba voor de jaren 2019 en 2020 zal volgens het voorstel ongewijzigd blijven ten opzichte van 2018. Het CAft wacht de besluitvorming door BZK af.

Het resultaat van de collectieve sector over het tweede kwartaal van 2019 komt uit op een overschot van in totaal AWG 103,8 miljoen. Dit resultaat is opgebouwd uit een resultaat van het Land in enge zin van AWG 70,6 miljoen (een exploitatieoverschot van AWG 60,1 miljoen en een overschot op de kapitaaldienst van AWG 10,5 miljoen) en een resultaat van de overige entiteiten binnen de collectieve sector van AWG 33,2 miljoen. Het resultaat van de collectieve sector is opgenomen in tabel 2.

Tabel 2: Resultaat collectieve sector (in mln. AWG)

	Vastgestelde begroting	Realisatie 1e kwartaal	Realisatie 2e kwartaal	Prognose 2019
Exploitatierkening	-4,4	1,2	60,1	-4,4
Kapitaaldienst	-20,3	5,8	10,5	-20,3
Subtotaal Aruba	-24,7	7,0	70,6	-24,7
AZV	10,5	1,9	5,2	-7,6
SVB	13,5	5,8	13,6	10,4
ATA	0,0	16,9	18,2	8,4
UA	0,0	-0,1	-0,3	-0,6
Serlimar	0,0	-2,8	-3,2	-5,1
SEPB	0,0	0,0	-0,2	-0,3
Subtotaal overige entiteiten	24,0	21,7	33,2	5,2
TOTAAL collectieve sector	-0,7	28,7	103,8	-19,5
Tekort/overschot (% bbp)	0,0%	-0,5%	2,0%	-0,4%
BBP* (in miljoenen AWG)	5.237	5.237	5.237	5.237

* In de tweede UR heeft Aruba de nieuwe CBS-reeks (CBA-schatting van 2018 plus 1 procent voor 2019) van het nominale bbp gehanteerd. Het CAft maakt, in navolging van het Internationaal Monetair Fonds (IMF), een voorbehoud wat betreft de CBS-reeks en wacht de bevindingen van het IMF hierover af.

Ten opzichte van de vastgestelde begroting 2019, worden in de UR aangepaste prognoses gepresenteerd voor de resultaten van de verschillende entiteiten binnen de collectieve sector. Behoudens de AZV, kan het CAft voor alle entiteiten de aangepaste prognoses valideren op basis van de eerder ontvangen separate begrotingen van de entiteiten zelf. Voor de AZV prognosticeert het Land momenteel een verslechterd resultaat (AWG -7,6 miljoen) ten opzichte van de vastgestelde begroting (AWG 10,5 miljoen) maar een sterk verbeterd resultaat ten opzichte van de eerste UR (AWG -24,9 miljoen). Het sterk verbeterd resultaat wordt veroorzaakt door een meer nauwkeurige wijze van inkomstenprognoses die tot stand komt in samenwerking met de belastingdienst (DIMP). Vooral door deze aanpassing komt het verwachte negatieve financieringsaldo van de gehele collectieve sector op AWG 19,5 miljoen.

Bij de eerste UR 2019 heeft het CAft geconstateerd dat de zorgkosten in de afgelopen jaren aanzienlijk zijn gestegen en geoordeeld dat dit een zorgelijke ontwikkeling is. Volgens de projectie van het Land zal AZV uitkomen op een negatief resultaat van AWG 7,6 miljoen aan het einde van dit jaar. De minister-president heeft in de brief van 7 juni jl.⁴ toegezegd dat een beleidsdoorlichting zal plaatsvinden, graag ontvangt het CAft in de derde UR 2019 de eerste resultaten.

Financieringsbehoefte

In de begroting 2019 is een financieringsbehoefte opgenomen van AWG 282,2 miljoen. De financieringsbehoefte bestaat uit de financiering van het begrote financieringstekort van het Land van AWG 24,8 miljoen en uit herfinanciering van aflopende leningen van AWG 257,4 miljoen. De tweede UR laat zien dat in het eerste halfjaar AWG 142,9 miljoen aan nieuwe leningen is aangegaan om aflopende leningen te herfinancieren. De totale schuldstand aan het einde van het tweede kwartaal bedraagt AWG 4.386,5 miljoen. Ten opzichte van het eerste kwartaal 2019 is de schuldstand gestegen met AWG 70,2 miljoen. Het geleende bedrag blijft binnen de wettelijk toegestane machtiging van AWG 282,2 miljoen.

Financieel beheer

In het protocol is overeengekomen dat een accountantsverklaring wordt verkregen bij de financiële verantwoording over het boekjaar 2020, in overeenstemming met een financieel stelsel voor bijzondere doeleinden. Om deze doelstelling te realiseren geeft het Land aan te werken aan een nulmeting om te komen tot een controleerbare jaarrekening. Het CAft verzoekt om in de uitvoeringsrapportages te rapporteren over de voortgang van de verschillende deelonderzoeken van de nulmeting en voorgenomen audits die de SOAB zal verrichten.

⁴ Kenmerk: BMFECI45573Ii9

Kenmerk
Cft 2019000115
Blad
8/8

Het CAft verzoekt u nadrukkelijk om zorg te dragen voor een inhaalslag in het vaststellen van de jaarrekeningen 2016 en 2017 en ervoor te zorgen dat de jaarrekening 2018 tijdig wordt vastgesteld. De laatst vastgestelde jaarrekening van Aruba is die van het jaar 2015. Het is van belang dat de jaarstukken in goede verantwoordingsinformatie voorzien voor zowel de taakuitoefening van de regering als de Staten.

Mocht u behoefte hebben aan een toelichting op dit schrijven dan is het CAft graag bereid die te geven.

Vertrouwende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College Aruba financieel toezicht

Prof. dr. R.H.J.M. Gradus

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De voorzitter van de Staten van Aruba
De minister-president van Aruba